

Sławomir Oleszczuk

Polskie Centrum Witraży we Wrocławiu

Ochrona Zabytków 43/3 (170), 170

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

stra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych
 — Pana Aleksandra Paszyńskiego, Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa
 — Jego Eminencji Józefa Kardynała Glempa, Prymasa Polski
 — Jego Eminencji Henryka Kardynała Gulbinowicza, Arcybiskupa Wrocławskiego
 — Senatora Andrzeja Tomaszewskiego

— Posła Stanisława Zurowskiego
 — Pana Władysława Piotrowskiego, Wojewody Wałbrzyskiego
 — Pana Ryszarda Jelonka, Wojewody Legnickiego
 — Pana Janusza Owczarka, Wojewody Wrocławskiego
 — Pana Sylwestra Samola, Wojewody Jeleniogórskiego
 — Zarządu Głównego Stowarzyszenia Historyków Sztuki

— Zarządu Głównego Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków
 — Zarządu Głównego Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich
 — Zarządu Głównego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami

— Zarządu Głównego Stowarzyszenia Architektów Polskich
 — Zarządu Głównego Stowarzyszenia Urbanistów Polskich

POLSKIE CENTRUM WITRAŻY WE WROCŁAWIU

Witraże, jako ważny element światowego dziedzictwa kultury, od wielu lat pozostają pod specjalną opieką UNESCO. W 1953 r. na kongresie Międzynarodowego Komitetu Historii Sztuki (CIHA) w Amsterdamie uznano za konieczne zinventaryzowanie wszystkich zachowanych witraży. Wyniki badań publikowano w kolejnych tomach CVMA. Pod auspicjami UNESCO działa Corpus Vitrearum Medii Aevi. W wielu krajach badaniem i ochroną witraży zajmują się także inne instytucje. Do najbardziej znanych należą Centre International du Vitrail w Chartres, centrum witraży w Brukseli oraz muzeum witraży w Romont (Szwajcaria).

W Polsce opieka nad witrażami i innymi zabytkowymi typami oszkleń jest wciąż nie wystarczająca. Dotyczy to przede wszystkim obiektów XIX- i XX-wiecznych jeszcze do niedawna nie uznawanych za zabytkowe. Wiele z nich przepałoś bezpowrotnie podczas wyburzania starej zabudowy miejskiej. I dziś substancja zabytkowa, w tym tworzące integralną całość z architekturą witraże, narażona jest na zniszczenie. Ochronę tych unikatowych dzieł sztuki utrudnia przede wszystkim brak systematycznej inwentaryzacji. Do tej pory pełnego opracowania doczekały się jedynie witraże średniowieczne, a ściślej obiekty powstałe do połowy XVI w.

Przyczyniła się do tego działalność Polskiego Komitetu CVMA pod przewodnictwem prof. Lecha Kalinowskiego z Uniwersytetu Jagiellońskiego. W najbliższym czasie ma się ukazać w serii CVMA pierwszy tom o witrażach powstałych do połowy XVI w. znajdujących się w Polsce. Badania nad oszkleciami późniejszymi miały dotychczas charakter bardziej wycinkowy.

W grudniu 1989 r. przy Muzeum Architektury we Wrocławiu utworzono Polskie Centrum Witraży. Będzie ono również współpracowało z działem Ceramiki i Szkła Muzeum Narodowego we Wroc-

ławiu. Wybór Muzeum Architektury na siedzibę Centrum nie jest przypadkowym — znajduje się w nim bowiem największa we Wrocławiu i jedna z najcenniejszych w Polsce kolekcja witraży.

Efektom zainteresowań pracowników muzeum problematyką związaną z witrażownictwem były zorganizowane w ubiegłych latach trzy duże wystawy: „Witraż secesyjny w zbiorach Muzeum Architektury”, „Witraże nowożytne w zbiorach polskich” oraz wystawa monograficzna prac Teresy Reklewskiej.

Rozwijanie wiedzy o witrażach znajdujących się w Polsce nie jest możliwe bez opracowania katalogu. Pracownicy Polskiego Centrum Witraży chcieliby stosować formę katalogowania, analogiczną do CVMA.

Zadaniem Centrum będzie również udzielanie informacji dotyczących prac konserwatorskich i restauratorskich, dokumentacji, ekspertyz etc. z zakresu witrażownictwa oraz adresów firm i osób prywatnych zajmujących się tymi zagadnieniami.

Polskie biblioteki dysponują znikomymi, często przypadkowymi zbiorami wydawnictwami dotyczącymi witraży. Korzystanie z tych publikacji jest utrudnione, bowiem Centralny Katalog w Bibliotece Narodowej w Warszawie jest niekompletny. Polskie Centrum Witraży zamierza utworzyć w Bibliotece Muzeum Architektury katalog wydawnictw z zakresu witrażownictwa (zawieralby on również dane o książkach znajdujących się w zbiorach prywatnych) i w miarę możliwości gromadzić fachową literaturę — krajową i zagraniczną — ze szczególnym uwzględnieniem konserwacji witraży.

Centrum będzie się zajmowało także dokumentowaniem wybitnych realizacji współczesnych oraz promocją młodych twórców.

Będzie również organizowało konkursy na projekty witraży.

Polskie Centrum Witraży zamierza prowadzić cykle wykładów, publikacji, sympozjów poświęconych problematyce wi-

1. Witraż gabinetowy z herbem Oleśnicy, 1597 r. (ze zbiorów Muzeum Architektury we Wrocławiu)

traży. Będą one miały charakter interdyscyplinarny.

Jednym z celów Polskiego Centrum Witraży jest integracja ludzi zajmujących się profesjonalnie dziedzinami dotyczącymi witrażownictwa. Możliwości finansowe Muzeum Architektury są obecnie bardzo skromne. Dlatego też Centrum zamierza organizować różnego rodzaju akcje mające na celu zebranie środków finansowych. Dotychczasowa państwowa ochrona zabytkowych witraży nie dała bowiem zadawalających efektów. W akcjach tych mogą wziąć udział zarówno osoby prywatne, jak i różnego typu zakłady i firmy. Każda pomoc wspierająca działalność Polskiego Centrum Witraży będzie mile widziana.

Sławomir Oleszczuk